

Modelové situace k dalšímu výkladu a diskusi

Situace č. 1 – „Gay zaměstnanec a homofobní šéf“

Pan A je zaměstnancem pana B. Je gay a má již několik let vztah s mužem. Pan B tuto skutečnost po dlouhou dobu neznal. Poté, co jednoho dne viděl na ulici pana A, jak drží za ruku svého partnera, své dosavadní chování k panu A změnil. Na pracovišti se mu vysmíval, slovně ho urážel, označoval ho za "buzeranta" a několikrát pana A fyzicky atakoval. Pan A se rozhodl situaci právní cestou neřešit. Nevěděl totiž, co přesně by měl udělat a bál se, že pokud se bude bránit, mohlo by se to obrátit proti němu. Navíc byl přesvědčen, že se ničeho nedomůže. Situace se však stupňovala a pan B pana A mimo pracoviště napadl a způsobil mu několik podlitin a odřenin. Pan A podal trestní oznámení a celá věc se dostala k soudu, který pana B odsoudil k trestu odnětí svobody v délce 6 měsíců, jež byl ale podmíněně odložen. Pan A sice chápal, že šlo pouze o ublížení na zdraví drobného rozsahu, ale netušil, proč přichází tak nízký trest ve chvíli, když měl čin pana B zřejmě homofobní (nenávistný) motiv. V současné době již pan A pracuje pro jiného zaměstnavatele a nemá žádné problémy podobného charakteru.

Situace č. 2 – „Proč se brát jednoduše, když to jde složitě“

Pan C se se svým dlouholetým partnerem rozhodl uzavřít registrované partnerství. Protože jejich vztah bral náležitě vážně a přál si, aby jejich svazek odpovídal svazku manželského páru, musel následně se svým partnerem spoustu věcí "dozařídít". Nejprve po uzavření registrovaného partnerství podal žádost o změnu svého příjmení na partnerovo. Dále s partnerem museli vyvolat změnu stávající nájemní smlouvy za účelem zřízení společného nájmu. O pár let později, když partner pana C pořídil nový dům a přál si, aby patřil oběma partnerům, k němu museli společně smluvně založit spoluvlastnictví. Pana C ovšem trápila i symbolická rovina jejich vztahu. Pokaždé, když šel na úřad, zdálo se mu ponižující, jak úředníci zdůrazňují jeho status „registrovaný“. Připadal si kvůli tomu jako člověk nižší kategorie. Po mnoha letech, když partner pana C zemřel, po velkých výdajích souvisejících s pohřbem a dalšími záležitostmi pan C zjistil, že nemá nárok na vdovecký důchod.

Situace č. 3 – „U lékaře vs. doma“

Paní D se svou přítelkyní toužily po dítěti a uvažovaly společně o metodách asistované reprodukce. Dozvěděly se, že ze zákona je asistovaná reprodukce určena jen jako způsob léčby heterosexuálních neplodných párů. Poněvadž si obě nepřály tuto zákonnou úpravu obcházet, začaly obě uvažovat o tzv. domácí inseminaci. Paní D tak na internetu sehnala anonymního

dárce spermatu. Při vzájemném komunikaci však dostala strach, že dárce může trpět geneticky přenosnou chorobou, případně by mohl později usilovat o otcovská práva k dítěti. Obě partnerky toužily po dítěti tak moc, že nakonec paní D svolila k souloži se svým dlouholetým známým, který se pro tento účel nabídl. Ač pro ni byl tento akt nepříjemný, o devět měsíců později se jí narodila vysněná zdravá dcera.

Situace č. 4 – „Pomáhat dětem mohou jen někteří“

Pan E a pan F jsou registrovaní partneři. Oba jsou z velkých rodin a mají k dětem výborný vztah. Cely život byli aktivní v neziskových organizacích pomáhajícím dětem, organizovali dětské tábory a jsou aktuálně zaměstnáni v oblasti sociálních služeb. Poněvadž dobře znají podmínky ústavní výchovy a sami žádné dítě nevychovávali, uvažují o tom, že by rádi dětem pomáhali i jako společní pěstouni. Posléze ale zjistili, že jim zákon stát se společnými pěstouny neumožňuje. Poněvadž bylo oběma mužům již více než 50 let, obávali se, že pokud se stane pěstounem jen jeden z nich a po čase zemře, druhý partner nebude moci pěstounská práva vykonávat a děti se tak budou muset navrátit zpět do ústavní péče. Trauma, které by tato skutečnost v dětské psychice mohla vyvolat, je přimělo myšlenku pěstounství opustit.

Situace č. 5 – „Náhradní mateřství? Nic takového neexistuje!“

Registrovaní partneři, pan G a pan H, by rádi společně vychovávali dítě. Slyšeli o tom, že v zahraničí existuje možnost náhradního mateřství. Když si následně zjišťovali, zda existuje možnost náhradního mateřství v České republice, dozvěděli se, že žádný zákon nic takového neupravuje. Později však zjistili, že zde něčemu obdobnému přece jen v praxi dochází, avšak jde o záležitost primárně určenou neplodným heterosexuálním párům. Měli pochybnosti o tom, zda jde o zcela legální postup. Nadto se i obávali, že se případná „náhradní matka“ rozhodne dítě ze zárodečné buňky jednoho z partnerů ponechat a partneři nebudou mít jakoukoli možnost dítě získat. Rozhodli se tak nakonec, že pan G místo toho požádá o zařazení do seznamu osob vhodných stát se osvojiteli k individuálnímu osvojení dítěte.

Situace č. 6 – „Dvě mámy, jedno právní rodičovství“

Paní I a J žily již několik let společně jako registrované partnerky. Paní I měla biologickou dceru, kterou počala před tím, než paní J poznala, a to náhodným pohlavním stykem s mužem. Biologického otce své dcery již nikdy potom neviděla a tento muž nebyl ani veden jako otec v rodném listu dítěte. Jediným právním rodičem děvčete tak byla paní I. Paní J o dceru své partnerky láskyplně pečovala od doby, kdy jí byl dívce jeden rok, a milovala ji jako vlastní. Rovněž děvče paní J vnímalo jako svou druhou matku. Paní J ovšem postupně poznávala, že

právo s ní jako s matkou nezachází. Nemohla děvče vyzvedávat z mateřské školy, psát mu omluvenky do školy a nemohla s ním ani pobývat v nemocnici, když muselo být hospitalizováno. Poněvadž postupem času začaly mít obě partnerky vztahové problémy, začala se paní J bát, že v případě rozpadu partnerství už holčičku nikdy neuvidí. Když paní J zjišťovala, zda nemůže dceru partnerky „přiosvojit“, zjistila, že to české právo neumožňuje.

Situace č. 7 – „Budeme mít nebo budeš mít dítě?“

Pánové K a L, toho času registrovaní partneři, touží po dítěti a rádi by společně dítě osvojili. Zjišťovali tak, jaké mají reálné právní možnosti. Po analýze českého rodinného práva dospěli k tomu, že jedinou jejich šancí je individuální osvojení dítěte jedním z nich. Pan K se tak rozhodl, že zažádá o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojitelem. Když nad tím s odstupem dní pan L hloubal, dospěl k tomu, že se právním rodičem dítěte, jež pan K osvojí, v České republice nikdy nemůže stát. Začal tak uvažovat o tom, zda chce mít vůbec za těchto podmínek dítě, když on sám nikdy nebude jeho plným rodičem a vždy bude "na druhé koleji"